

Politički položaj Hrvatske u 9. st.

Karolinško carstvo

Do 800. g. = Karolinško kraljevstvo

800. g. = Karolinško carstvo

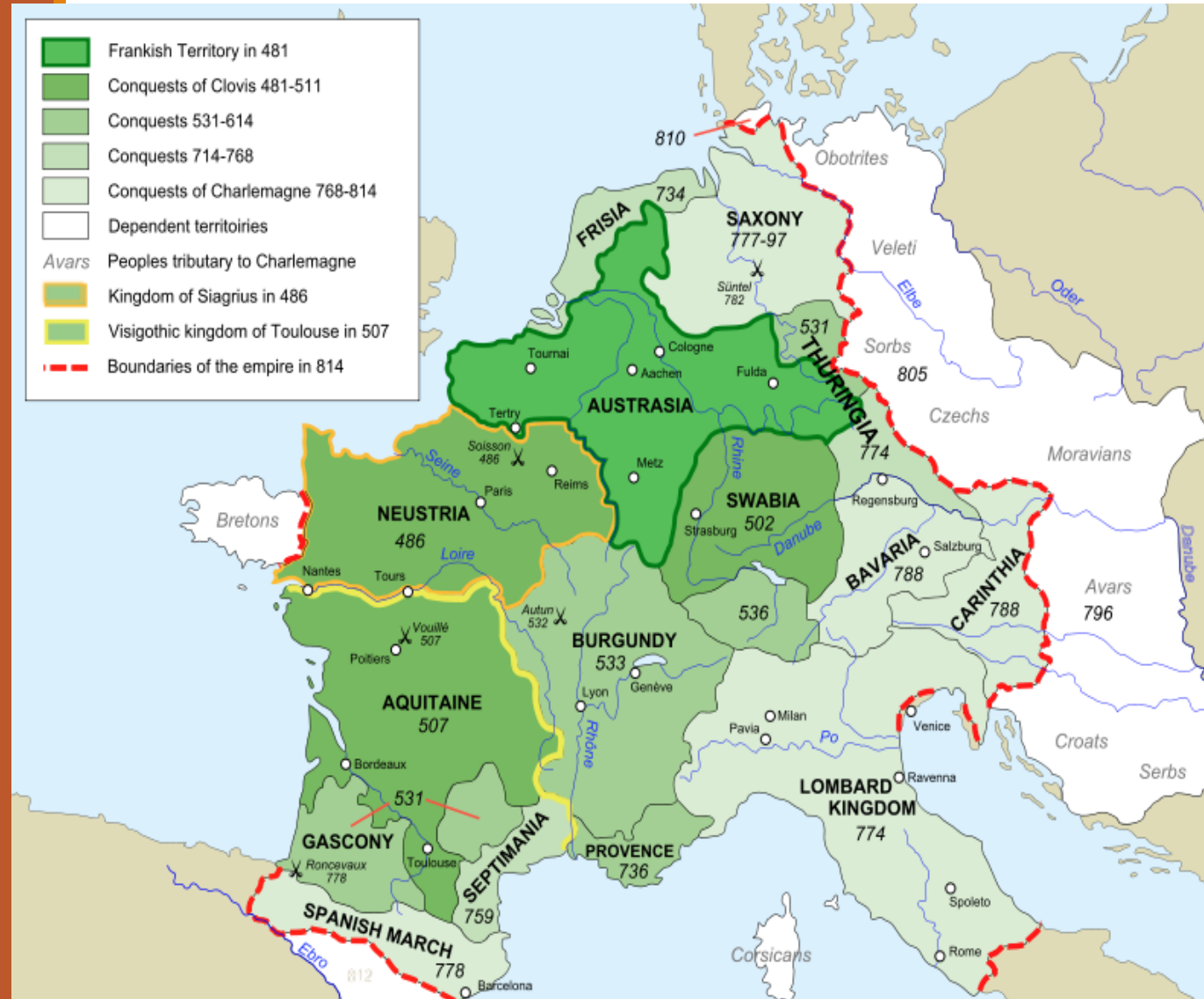
To je država izvorno germanskog naroda
Franaka

Širenje: obuhvaća područje današnje
Francuske, Njemačke, dijelova Italije i središnje
Europe

Teritorij
Franačkog
kraljevstva (od
800. carstva)

za vrijeme
Karla Velikog

Ahenski mir

812. Mir između Bizanta i Karolinškog carstva

Najvažniji politički događaj za hrvatsku 9. st.

Određene su sfere političkog utjecaja

Granica tih sfera je išla hrvatskim teritorijem

1) Bizantska sfera utjecaja

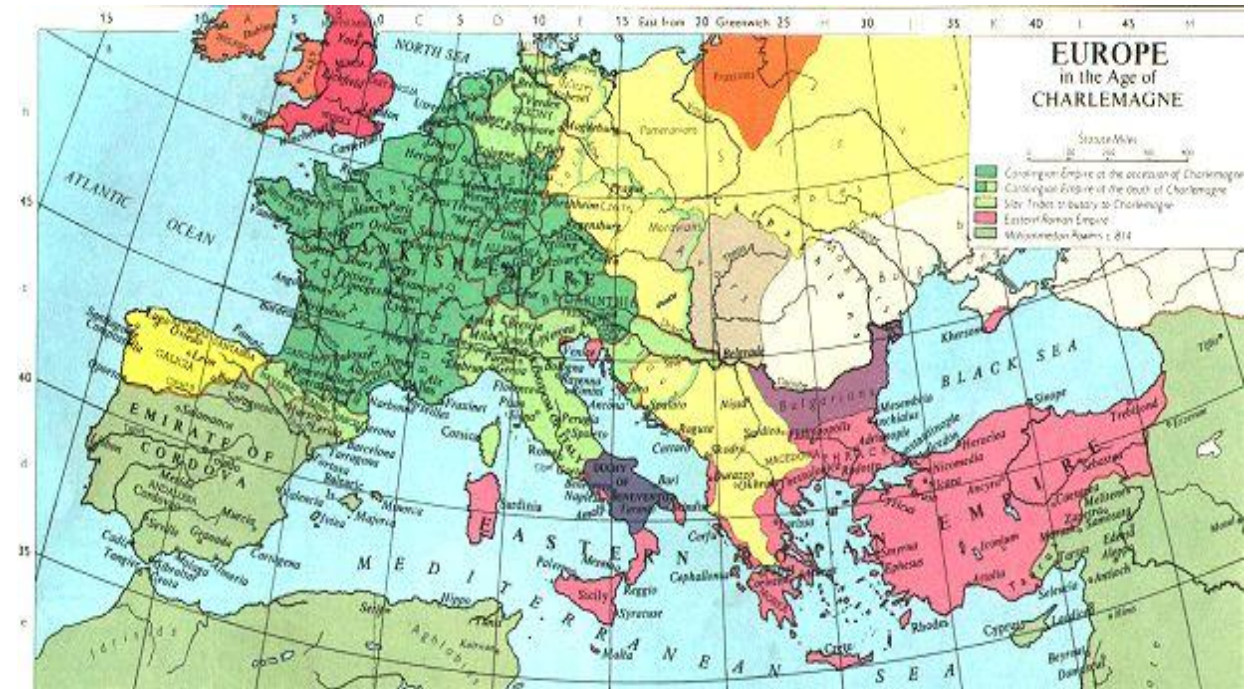
Bizantu pripada

- Dalmatinski otoci i gradovi

2) Franačka sfera utjecaja

Vlast Karolinškog carstva

- Dalmatinsko zaleđe

Južna Hrvatska

Od sredine 9. do početka 12. stoljeća

Često nazivano razdobljem hrvatskih “narodnih” vladara – misli se na razdoblje do dolaska Arpadovića na vlast 1105. godine

Temeljna obilježja 9. st.

Razvoj hrvatske kneževine

Razvoj dvora

Razvoj latinske pismenosti i crkvene organizacije

Dolazak i širenje benediktinaca

Hrvatski knezovi – 9. st.

Borna (oko 810.–821.)

- knez Dalmatinske Hrvatske
- franački saveznik u borbi protiv Ljudevita Posavskog

Vladislav (821.–835.)

- Bornin nećak i nasljednik
- vladao uz franačku potporu

Mislav (oko 835.–845.)

- jačanje pomorske moć

Trpimir I. (oko 845.–864.)

- utemeljitelj dinastije Trpimirovića

Domagoj (864.–876.)

- snažna pomorska politika
- česti sukobi s Mlečanima

Iljko (876.–878.)

- Domagojev sin
- kratka i slabo poznata vladavina

Zdeslav (878.–879.)

- uz potporu Bizanta preuzeo vlast
- ubrzo svrgnut

Branimir (879.–892.)

- dobio papinsko priznanje hrvatske vlasti
- jačanje političke samostalnosti

Muncimir (892.–910.)

- obnovio vlast dinastije Trpimirovića

Knez Trpimir (oko 845.-864.)

1.

- Saznajemo da je hrvatsko kneštvo dio Karolinškog carstva

2.

- Dobri odnosi s dalmatinskim biskupima
- Učvršćivanje vlasti nad dalmatinskim zaleđem

3.

- organizacija kneževskog dvora i uprave
- sukobi s Bugarskom prema nekim izvorima

4.

Trpimir je snažno podupirao **Crkvu i kršćanstvo:**

- Dolaze benediktinci

- osnivanje prvog benediktinskog samostana u Rižinicama

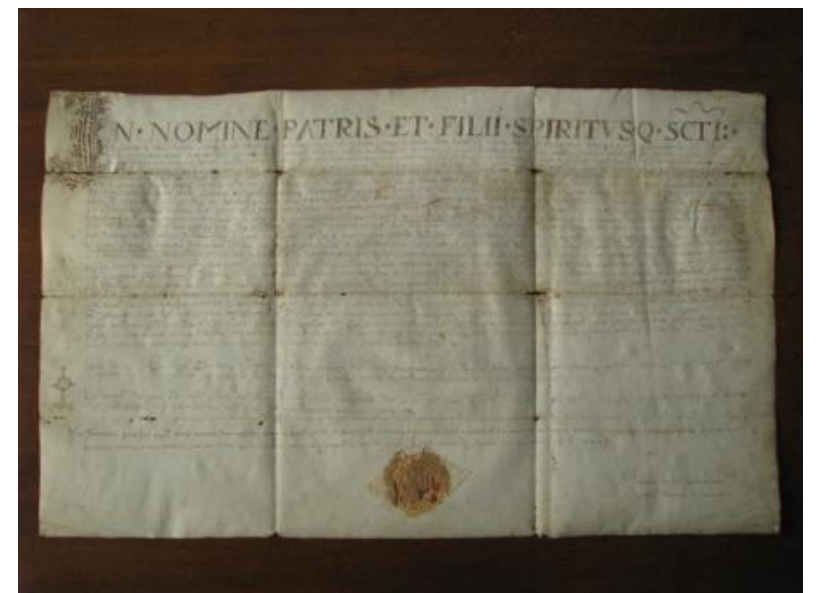
Opsežnija Kristijanizacija

Trpimirova darovnica

Isprava hrvatskog kneza Trpimira iz 852.

Najstarija isprava nastala na dvoru nekog hrvatskog vladara

Prvi zapis u kojem se javlja ime hrvatskog naroda (Trpimir se javlja kao dux Croatorum)

Trpimirova darovnica

Glavne značajke dokumenta:

- izdana u Bijaćima kod Trogira
- daruje posjede splitskoj crkvi
- u njoj se spominje naziv “dux Croatorum” (knez Hrvata)
- dokument pokazuje razvijenu kneževsku upravu i kršćansku organizaciju

Sadržaj

Trpimir – knez Hrvata

Odnosi se na crkvu sv. Jurja u Putalju

- Potvrđuje darovnicu Trpimirova pretodnika, kneza Mislava, Splitskoj nadbiskupiji i crkvi sv. Jurja
- potvrda prava vlasništva određenih zemalja i kmetova

Uređenje gospodarskih odnosa u Hrvatskoj – regulacija ubiranja crkvene desetine – splitski nadbiskup stječe pravo ubirati ovaj porez s kliškog kneževskog posjeda

Sastavljena po uzoru na franačku kancelariju (Hrvatska je kao kneževina tada u sklopu Franačkog carstva)

Iz isprave saznajemo i podatke o uređenju hrvatske kneževine

- Znamo za kneževe dužnosnike, koji mu pomažu u upravi: npr. župan, dvorski kapelan

- Kneževska središta u Bijaćima i Klisu

Gottschalk (oko 805.-869.)

Benediktinac

Teolog i pjesnik

Niz teoloških traktata (najpoznatiji *De Trina Deitate*)

Zalaže se za doktrinu o predestinaciji

Zbog toga je prognan iz Franačke

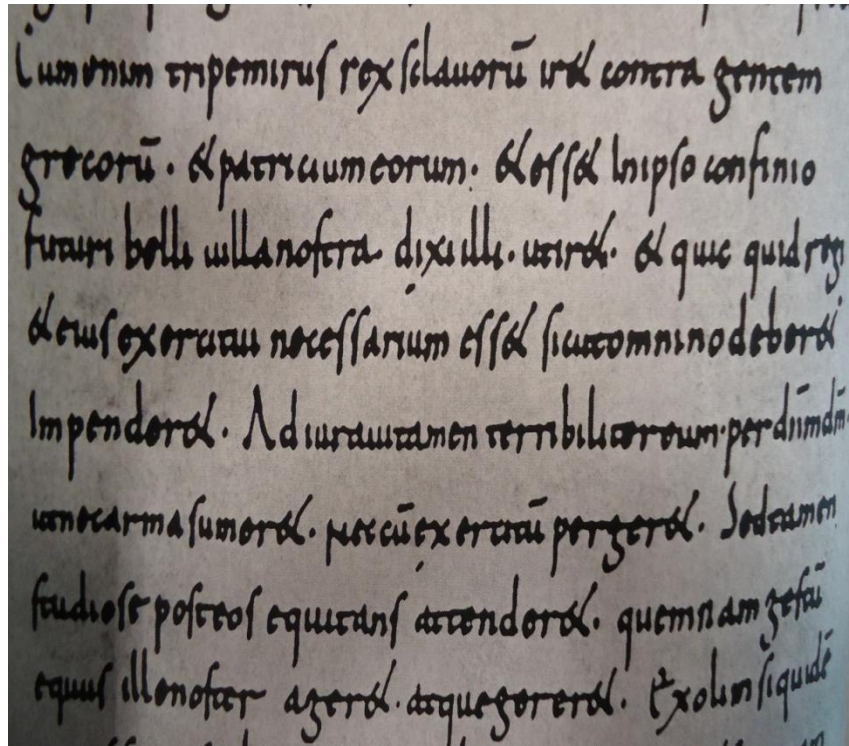
U izgnanstvu boravi na dvoru hrvatskog kneza Trpimira sredinom 9. stoljeća (846.-848.)

- U jednom od svojih traktata
- Podaci o Trpimiru i njegovim ratnim sukobima

Rex/dux

- Gottschalk naziva Trpimira **“rex” (kralj)**
(premda je Trpimir bio knez - dux, a ne kralj)
- Trpimir nije kralj (rex) nego knez (dux)
- Gottschalk ga ovom titulom jednostavno želi nazvati vladarom
(u njegovoj vlasti vidi jednaku vlast kao i kod vladara drugih područja)

Gottschalk naziva
hrvatskog kneza
Trpimira
“kraljem”:

Cum enim tripemirus rex sclauorū irē contra gentem
grecorū. & patriū eorum. & esset in ipso confinio
futuri belli illa nosstra dixit illi. ut irerē. & que quid regi
& eius exercitū necessarium esset si uicini no debent
impenderē. Ad iuramentum terribiliorum per diuinitatē
uocata sumorē. pccū exercitū pergerē. Sed tamen
fudiose post eos equitans accenderē. quemnam gestū
equis illa nosstra agerē. atque gorerē. Exolum siquidē

*“Cum enim
Tripemirus rex
Sclauorum iret
contra gentem
Grecorum...”*

Sredina 9. st.

Domagoj

Dolazak na vlast

- 864., nakon smrti Trpimira I.
- Nije pripadao dinastiji Trpimirovića
- Vlast možda preuzeo uz politički ili vojni prevrat
- U izvorima se naziva “knez Hrvata” (dux Croatorum)

Pomorska politika i sukobi s Mlečanima

- posebno poznat po snažnoj pomorskoj aktivnosti na Jadranu
- **SNAŽNA NASTOJANJA OKO REGULACIJE MORSKIH PUTOVA I OSIGURANJE VLASTI NA MORU, NE SAMO NA KOPNU**
- Hrvatska flota često napada mletačke brodove
- Zbog tih napada Mlečani su Hrvate smatrali opasnim gusarima
- U mletačkim izvorima Domagoj je zbog napada na njihove brodove nazivan “najgorim knezom Slavena”

Domagoj

Vanjska politika

- Domagoj je održavao veze s Rimom
- Papa ga upozorava da spriječi gusarenje i sukobe na moru

Unutarnja politika

- učvrstio kneževsku vlast i vojnu organizaciju.

Zdeslav

Zdeslav (878.–879.)

- uz potporu Bizanta preuzeo vlast

Njegova kratkotrajna vladavina svjedoči o:

- postojanju bizantske frakcije među političkom elitom
- sukobima između prozapadne i probizantske struje

Ishod

- prozapadna struja vrši „atentat” i u prevratu kojega vodi Branimir (budući knez) dolazi na vlast

Iz pisma pape Ivana VIII.

Nam in die ascensionis Domini inter sacra Missarum solemnia, super sacrum altare S. Petri Apostoli celebrantes, eleuatis sursum manibus, benediximus tibi, et omni populo tuo, omnique terrae tuae, vt hic et in aeternum corpore simul et anima saluatus, et principatum terrenum, quem habes, prospere, ac securiter regere possis, et in coelesti regione post mortem cum Deo feliciter gaudeas, et in perpetuum regnes.

... kad smo naime na dan Uzašaća Gospodnjega služili misu na oltaru sv. Petra, podigli smo ruke i blagoslovili smo tebe i cio tvoj narod i cijelu zemlju tvoju, da možeš ovdje uvijek spašen tijelom i dušom sretno i sigurno vladati zemaljskom kneževinom, a poslije smrti, da se na nebesima veseliš s Bogom i da vječno vladaš... Dano 7. dan mjeseca lipnja

Ovaj papin čin – blagoslov kneza, njegovog naroda i zemlje je:

- Potvrda kneževske vlasti u Hrvatskoj
- Davanje legitimnosti Branimirovoj vlasti – jer Branimir dolazi nasilno, ubojstvom Zdeslava

Svjedočanstvo o:

- Usponu hrvatske kneževine – samostalnija naspram centralne franačke vlasti
- * Upravo u ovo vrijeme Franačko carstvo se raspada i ne može više kontrolirati svoje rubne dijelove
- * Upravo u ovo vrijeme Bizantsko carstvo ima sve manji utjecaj na svoja rubna područja, tako i na Dalmaciju
- Povratku Hrvatske u okvire zapadnog kršćanstva (Branimirov prethodnik Zdeslav je surađivao s Bizantom)
- Čvrstom smještanju hrvatske kneževine u okvire zapadne i latinske civilizacije

Kristijanizacija

Terminologija

Pokrštavanje

- postupak krštenja

Kristijanizacija

- proces usvajanja kršćanskih vrijednosti i normi ponašanja

Centri kristijanizacije

1. Dalmatinski gradovi

2. Franačko carstvo

3. Hrvatski knezovi

Kristijanizacija

1. Gradovi

Počeci kristijanizacije

Kršćanstvo je na istočnoj obali Jadrana postojalo još od rimskog doba.

Nakon doseljenja Slavena u 6.-7. stoljeću kršćanstvo se postupno širi među novim stanovništvom.

Važnu ulogu imaju dalmatinski gradovi (Split, Zadar, Trogir) koji su zadržali kršćansku tradiciju iz antike.

Posredno – bizantski utjecaj

2. Franačka

Opsežnija kristijanizacija

Franački vladari poticali su pokršćavanje slavenskih naroda.

Misionari i svećenici dolazili su s franačkog područja.

Organizirala se crkvena hijerarhija i gradile su se crkve.

Snažan benediktinski utjecaj

Kristijanizacija

3. Hrvatski knezovi

Kristijanizaciju su snažno podupirali hrvatski vladari:

Trpimir I

Branimir održava veze s Papom i Rimom

- kneževi daruju zemljišta crkvama i samostanima
- u Crkvi i crkvenim institucijama traže legitimaciju vlasti
- u crkvenim institucijama traže suradnike u upravi
- civilizacijski značaj Crkve i kršćanstva